

INOSTRANA SUDSKA PRAKSA

**ARBITRAŽA I ARBITRAŽNE ODLUKE U OBLASTI
OSIGURANJA**

U formularima u okviru svojih polisa osiguravači često predviđaju klauzulu o rešavanju sporova putem arbitraže, dajući prednost tom načinu rešavanja sporova. Za takav pristup ima više razloga. U poređenju sa sudskim postupkom, arbitražni postupak je brži i jeftiniji. Arbitražno veće je sastavljeno od stručnjaka iz oblasti osiguranja kojima je terminologija iz polise razumljivija. Odluka je često i predvidljivija. Izbegava se mogućnost da naknade, na koje osiguranici imaju pravo, budu neopravdano uvećane. Iskustvo govori da lekari koji veštače i sudije koji presuđuju određuju veće naknade ako im je poznato da će ih platiti osiguravači. Ugovaranjem arbitraže isključuje se mogućnost da sudija utvrdi visinu naknade, naročito kod osiguranja od odgovornosti, npr. automobiliste kao osiguranika.

Ni u jednoj državi sudovi nisu naklonjeni tome da im se predmeti oduzimaju putem arbitraže. Nestručno sastavljene arbitražne klauzule daju im mogućnost da isključe njihovu primenu. Sud tumači arbitražnu klauzulu protiv njenog sastavljača (presuda suda *SAD Twin City Fire Ins. Co v Delaware Rasing Ass'n*). Institucionalne arbitraže predvidele su arbitražne klauzule što su se u praksi pokazale kao uspešne. Npr, engleski institut (*The Chartered Institute of Arbitrators*) izradio je sledeću klauzulu:

„Svaki spor ili nesporazum koji nastane u vezi s ovim ugovorom biće odlučen imenovanjem jednog arbitra dogovorenog među strankama, a u slučaju da se sporazum ne postigne u roku od 14 dana, arbitar će biti imenovan od strane predsednika ili potpredsednika *Chartered Institute of Arbitrators*.”

Pri sastavljanju arbitražne klauzule potrebno je imati u vidu sledeće:

a) ko odlučuje o sastavljanju arbitražne klauzule

- b) šta je predmet arbitraže (obim sporazuma)
- c) merodavno pravo
- d) procesno pravo
- e) kakva je mogućnost osporavanja rešavanja spora putem arbitraže?

U vezi s tačkom e) sud (*Paladino v Avnet Computer Technologies, Inc*) nije prihvatio arbitražnu klauzulu prema kojoj je odluka arbitražnog veća konačna. Američki sud ne prihvata rešavanje sporova putem arbitraže ako se radi o predmetu za koji je nadležan isključivo sud (*Graham Oil. Co. v Arco Products Co.*). Sud je poništio arbitražnu odluku pošto je utvrdio da je u suprotnosti sa zakonom (*Wilco v Swan*). Sud neće dopustiti da se arbitražna odluka realizuje ukoliko nije utvrdila činjenično stanje s pravnim obrazloženjem (*Western Employers Insurance Co. v Jevfferies & Co.*).

Isto tako, potrebno je naglasiti da neke države ograničavaju ugovaranje arbitražne klauzule za rešavanje sporova u osiguranju u cilju zaštite potrošača, na primer Nemačka. Arbitražna klauzula u ugovoru o osiguranju biće validna ako ju je svojim potpisom izričito prihvatio ugovorač osiguranja odnosno osiguranik. Ovo izuzeće se neće primeniti u slučaju ako je ugovor potvrđen od javnog notara. Da li je ugovaranje rešavanja sporova putem arbitraže protivno javnom interesu, kakvo je shvatanje dugo vladalo u SAD? To shvatanje je potvrđeno presudom *Hartford Accident & Indem Co*, 1974. godine. Taj trend se promenio naročito posle presude *Moses H. Cone*, od kada sudovi počinju sve manje da osporavaju arbitražne klauzule.

Rešavanje sporova u osiguranju putem arbitraže sve se više širi, naročito kod raznih vrsta osiguranja od odgovornosti, npr. u osiguranju profesionalnih delatnosti.

Priredio: **dr Zoran D. Radović**